

Rakkaudesta kärsimysten keskellä

Romaani

Veijo Baltzar: Sodassa ja rakkaudessa. Tammi 2008.

Vuonna 1968 kirjailijanuran aloittanut Veijo Baltzar on julkaissut kahdeksan romaania. Hän on kirjoittanut myös näytelmiä, librettoja ja elokuvakäsikirjoituksia. Baltzar on lisäksi teatteriohjaaja, kuvataiteilija sekä kansainvälisen Romanikirjailijaliiton puheenjohtaja.

Baltzarin uusin teos, *Sodassa ja rakkaudessa*, kertoo mustalaisten kohtaloista Saksan hallitsemassa Keski-Euroopassa toisen maailmansodan aikana. Tarkempia tapahtuma-ajankohtia Baltzar ei romaanissaan juuri määrittele. Paikkojakaan hän ei Auschwitzia lukuun ottamatta nimeä.

Romanikaravaanin pakomatkaa, vainoa ja lopulta romanien kärsimyksiä keskitysleirissä kuvaavan tarinan keskiössä on heimon ulkojäsenen, rautatieasemalla kengänkiillottajana ja taskuvarkaana toimineen Kastalon rakkaus heimon vanhimman tytären Carinjaan. Neitoa ei kuitenkaan vihitä Kastalon vaan toisen miehen, Bustanin, kanssa.

Bustan jää juutalais- ja mustalaisvainojen alkuvaiheissa saksalaisten käsiin. Kastalo pääsee pakenemaan saksalaisia samassa karavaanissa rakkautensa kohteen Carinjan kanssa. Pakenijoitten joukossa on myös Suomesta Saksaan juutalaisten mukana lähetettyjä mustalaisia.

Uuvuttavan pitkästä pakomat-kasta ja piileskelemisestä huolimatta saksalaiset lopulta tavoittavat romanit. Saksalaiset kuljet-

tavat mustalaiset keskitysleirille.

Kirjan saatesanoissa mainitaan Euroopan mustalaisväestöstä saaneen holokaustissa surmansa vähintään neljäsosan, jopa puolet. Tarkempaa arviota on puutteellisten väestölaskentatietojen takia vaikea tehdä. Saatesanojen mukaan mustalaisia kuoli holokaustissa suhteellisesti eniten.

Baltzarin tarina on ytimeltään vahva. Se on jopa elokuvamaisesti viihdyttävä ja loppuratkaisu on onnistunut. Parhaimmillaan Baltzarin teksti on teoksen loppupuolella, kun se kuvaa yksinäisen miehen pakoa.

Baltzar kuvaa mustalaisten elämän vaeltamiseksi sekä niukaksi hyvän elämän etsimiseksi. Heimon jäsenten keskinäiset torailut ja riidatkin ovat syvimiltä vaikutuksiltaan keskinäistä yhteyttä lujittavia.

Vahinko on, että teoksen kustannustoimittaminen on suoritettu huolimattomasti. Replikointi on paikoitellen epäuskottavaa. Vuorosanat tuntuvat toisinaan olevan irti kulloinkin meillä olevasta tilanteesta. Lisäksi repliikin sisällön tulisi paljastaa lukijalle, millä tavalla hahmo sen esittää. Repliikin esittämistavan toistuva liika-määrittelyminen laskee tekstin tasoa.

Toimitusprosessin pitäisi estää virheet lopputuotteessa. Esimerkiksi: Kastalon kuristettua erästä miestä lukija törmää hetken kuluttua lauseeseen: "Jatkuvasta uhasta huolimatta Kastalo ei ollut valmis tappamaan toista ihmistä." Tarkempi ote sekä tiivistäminen olisivat olleet paikallaan.

Pekka Jaatinen